Täysistunto

Tiistai 8.12.2015 klo 14.00—4.12

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain, maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain ja Euroopan unionin suorista tuista maataloudelle annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 41/2015 vp
Valiokunnan mietintö MmVM 9/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 9/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

1.30 **Jari Leppä kesk** (esittelypuheenvuoro): Rouva puhemies! Jatketaan yksimielisten mietintöjen linjalla. Elikkä tässä on kysymyksessä maataloustukien toimeenpanosta annetun lain, kansallisista tuista säädetyn lain ja suorista tuista säädetyn lain muutos. Tässä on kaksi päällimmäistä asiaa. Toinen liittyy kasvinsuojeluaineiden täydentävien ehtojen noudattamisen valvontaan liittyviin ohjaus- ja valvontatehtäviin. Tässä kasvinsuojeluaineiden täydentävien ehtojen noudattaminen ja niiden valvontaan liittyvät ohjaus- ja valvontatehtävät ehdotetaan siirrettäväksi Elintarviketurvallisuusvirasto Eviralta Turvallisuus- ja kemikaaliviraston ohjaukseen ja valvontaan. Näin se myöskin noudattaa ja valvoo kansanterveyden sekä eläinten ja kasvien terveyden alaan kuuluvien kasvinsuojeluaineiden käyttöä.

Tässä asiassa valiokunta kiinnittää kahteen asiaan huomiota, elikkä painottaa sitä, että kasvinsuojeluaineiden täydentävien ehtojen valvonnalla ja ohjauksella ja sen siirtämisellä Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle ei saa olla vaikutuksia valvontatapahtumaan maatiloilla tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tarkastajien paikan päällä tekemiin tarkastuksiin muutoinkaan taikka tarkastusmaksujen tasoihin. Esityksestä ei siis saa aiheutua viljelijöille uusia kustannuksia aiheuttavia velvoitteita. Tätä valiokunta haluaa aivan erityisesti alleviivata: ei lisää velvoitteita eikä tehtäviä eikä valvontoja eikä uusia maksuja. Valiokunta pitää välttämättömänä, että valvonnassa tehtyjä havaintoja seuraavissa jatkotoimenpiteissä otetaan huomioon säännösten monimutkaisuus ja vaikeaselkoisuus — sellaisia ne ehdottomasti ovat. Jatkotoimenpiteenä tulee ensisijaisesti olla pelkkä ohjaus oikeaan menettelyyn. Tiedottamista ja tiedonsaantia on, ja niistä on huolehdittava niin sanotun yhden luukun periaatetta noudattaen, tai paremminkin digitaalisessa maailmassa voitaisiin puhua yhden pilven periaatteesta. Tämä on siis se ensimmäinen asia, jota halutaan alleviivata.

Puhemies! Toinen asia on 31 §, jossa määritellään tukien takaisinperinnästä. Tässähän on periaatteena se, johon erityistä huomiota kiinnitetään lakiehdotuksen ja voimassa ole-

van lain 31 §:n 2 momentin sanamuodossa. Sanamuodon mukaan takaisinperinnästä voidaan — siis voidaan — luopua säännöksestä ilmenevin edellytyksin. Valiokunta pitää tätä säännöstä epätäsmällisenä ja esittää siihen pykälämuutosta. Valiokunta ehdottaakin tämän kyseisen 31 §:n 2 momenttia muutettavaksi siten, että takaisinperinnästä luovuttaisiin pääsääntöisesti aina niissä tapauksissa, joissa alkuperäinen takaisin perittävä määrä on enintään 100 euroa ilman korkoja tuen saajaa ja myönnettyä yksittäistä tukea kohden. Poikkeuksena ehdotetaan säädettäväksi mainitun pykälän 1 ja 2 momentissa mainitut tilanteet, ja ne tilanteet ovat niitä, että tuensaaja on tahallisesti antanut sellaisen virheellisen ja puutteellisen tiedon, joka on olennaisesti vaikuttanut tuen myöntämiseen ja maksamiseen. Eli näissä tapauksissa peritään, muissa tapauksissa ei. Valiokunnalle toimitusselvityksessä on todettu esimerkkinä tilanne, jossa hakemuksessa ilmoitetaan tuen maksun perusteena oleva pinta-ala, joka on hakijalla tiedossa aiemmasta digitoinnista. Jos kokonaispinta-ala muuttuu ainoastaan hieman, eli ne tukivaikutukset ovat enintään 100 euroa, uudessa digitoinnissa pinta-alatiedon antamista ei voida tulkita sellaiseksi virheelliseksi tiedoksi, joka olisi olennaisesti vaikuttanut tuen myöntämiseen. Eli nyt halutaan vihdoin viimein aidosti se alle 100 euron virhe niin, että sitä ei takaisin peritä. Tämä aiheuttaa kohtuutonta haittaa viranomaistoiminnalle ja kustannuksia paljon enemmän kuin mitä tämä 100 euron takaisinperintä tuo tullessaan, ja samalla se aiheuttaa erittäin mittavan vaivan myöskin viljelijöille ja neuvontajärjestöille. Siinä mielessä tämä on huomattavan paljon nykyistä käytäntöä selkeyttävä lakiehdotus.

1.35 **Anne Kalmari kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Todellakin, tämä esitys oli kokonaisuudessaan erittäin hyvä, mutta täytyy sanoa, että valiokunta silti käsitteli tätä erityisen tarkasti siitä syystä, että aina kun tulee tällaisia ohjaus- ja valvontatehtävien siirtoja, niin haluamme varmistaa sen, että kustannukset eivät nyt sitten varmasti siellä tiloilla nouse eikä edes tule välillisiä vaikutuksia vaan järjestelmä pysyy ennallaan tai helpottuu sieltä viljelijän näkökulmasta, ja tämä nyt on niin selkeästi sinne kirjoitettu, että sillä asialla kyllä perälauta täytyy olla, että sieltä ei sitten uusia yllättäviä valvontamaksuja tai raporttivelvoitteita tule.

Mutta toinen asia: Tämä ensimmäinen asiakin oli erittäin fiksua toimintaa, että näitä kootaan yksiin käsiin, mutta tämä toinen asia oli todellinen ilon aihe: se, että alle 100 euron takaisinperinnöistä luovutaan ja nimenomaan että se nyt varmasti koskee myös niitä tapauksia, joissa digitoitua pinta-alaa, siis hallinnon antamaa pinta-alaa, käytetään, mutta se sitten uudelleen digitoinnin syystä hieman muuttuu. On se ollut todella kohtuutonta, että viljelijää tästä rangaistaan ja sanktioidaan. On tärkeää, että mistään nyt ei tule sitten kumoavia ohjeita. Itse asiassa tämä asia on päätetty täällä eduskunnassa jo ennenkin, mutta jostain syystä sieltä ovat kummitelleet vanhat ohjeistukset, joiden mukaan sitten Mavi on toiminut. Nyt täytyy toimia tämän yksimielisen mietinnön mukaisesti. Alle 100 euron takaisinperintöjä ei tule, ellei sitten tahallisesti ole halunnut jotain vilppiä viljelijä tehdä.

1.37 **Timo V. Korhonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Täytyy jälleen kerran valiokunnan puheenjohtajan kautta antaa kiitosta koko maa- ja metsätalousvaliokunnalle: jälleen kerran erittäin tasokas mietintö.

Halusin itsekin kiinnittää kolmeen tai ehkä neljään asiaan huomiota tässä mietinnössä. Huomaan, että minulla on täsmälleen sama puheenkirjoittaja kuin kahdella edellisellä puhujalla. Eli äärettömän tärkeää on se, että tästä esityksestä ei saa aiheutua viljelijöille uusia

kustannuksia aiheuttavia velvoitteita, ja tämä on myös tavattoman tärkeää, että valiokunnan mielestä tämä säännösten monimutkaisuus ja vaikeaselkoisuus on huomioitava. Eli jatkotoimenpiteenä tulee ensisijaisesti olla pelkkä ohjaus oikeaan menettelyyn. Erittäin tärkeitä linjauksia, ikään kuin järkeä näitten järjettömyyksien keskellä. Eli ei uusia kustannuksia, ohjaus oikeaan menettelyyn, ei sanktioita. Ja tämä, että alle 100 euron virhettä ei takaisin peritä — erinomainen linjaus.

Neljäs asia, johon kiinnitän huomiota: Tässä esityksessä lakia ehdotetaan muutettavaksi lisäksi siten, että ely-keskuksen myöntämiin tukiin liittyviä tehtäviä voitaisiin keskittää jonkin keskuksen tai joidenkin keskusten tehtäväksi. Meillä on nyt etenemässä erittäin suuri aluehallinnon uudistus 18 maakuntaan tai itsehallintoalueeseen. Ehkä jossakin vaiheessa pitää ruveta ministeriöittenkin huomioimaan se, että tämä muutos on todella tulossa. Näitä tehtäviä eri ely-keskusten osalta ja niitten tehtävien yhdistämistä on syytä hiukan ruveta harkitsemaan tulevan muutoksen pohjalta.

1.39 **Eerikki Viljanen kesk:** Arvoisa puhemies! Yhdyn täällä salissa esitettyihin kiitoksiin selkeästä mietinnöstä, maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnöstä. Kiinnitän huomiota erityisesti kolmeen kohtaan:

Kiinnitän huomiota valiokunnan kantaan siitä, että kasvinsuojeluaineiden täydentävien ehtojen valvonnan ohjaus- ja valvontatehtävän siirtämisellä Elintarviketurvallisuusvirastolta Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon ei saa olla vaikutuksia valvontatapahtumaan maatilalla tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tarkastajan paikan päällä tekemiin tarkastuksiin muutoinkaan taikka tarkastusmaksujen tasoihin. Esityksestä ei siis saa aiheutua viljelijöille uusia kustannuksia aiheuttavia velvoitteita. Tämä on erittäin merkittävä linjaus tämän asian yhteydessä, ja se on äärimmäisen hienoa, että se täällä valiokunnan yksimielisessä mietinnössä on.

Toinen erittäin tärkeä näkökanta on valiokunnan havainto siitä, että jatkotoimenpiteissä otetaan huomioon säännösten monimutkaisuus ja vaikeaselkoisuus, ja ensisijaisesti pitää olla ohjaus oikeaan menettelyyn jatkotoimenpiteenä.

Viimeisenä on se, että tämän esityksen yhteydessä päästäisiin vihdoinkin eroon näiden alle 100 euron tukien takaisinperintöjen suorittamisesta. Tätä on valiokunta monessa yhteydessä jo vuosien ajan yrittänyt saada toteutumaan ja pontevasti edennyt sillä tiellä. Se ei ole erinäisistä syistä kuitenkaan tähän mennessä onnistunut, ja nyt olisi erittäin tärkeää ja on erittäin hienoa, että se tämän mietinnön mukaisesti tulevaisuudessa tulee toteutumaan.

1.41 **Mikko Kärnä kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Aivan kuten muutkin, edelliset puhujat, itsekin tervehdin ilolla tätä mietintöä, ja toivon, että kaikki salissa olevat tiedostavat ja se on myös yleisessä tietoisuudessa, että maatalous on nyt Suomessa sellaisessa kriisissä ja sen kannattavuus on niin heikentynyt, että mitään lisäkuormaa tämä ala ei kestä. On siis äärettömän tärkeää, että hallitus on reagoinut tähän tilanteeseen kansallisilla tukitoimilla, ja tämäkin lakiesitys osaltaan liittyy tähän samaan kokonaisuuteen, sillä se tulee keventämään viljelijöihin kohdistuvaa byrokratiaa ennen kaikkea siten, että luovutaan tästä alle 100 euron tukien takaisinperinnästä.

Tässä vaiheessa iltaa lienee sopivaa jo todeta, että normitalkoot ovat pyörähtäneet käyntiin ja ne ovat varsin iloinen asia ja nyt tässä tapauksessa se ilo kohdentuu tuonne viljelijöihin.

1.42 **Eeva-Maria Maijala kesk:** Arvoisa puhemies! Edelliseen voin jatkaa, että byrokratian purku on todellakin meillä kovasti työn alla hallituspuolueitten asioissa. Olen itse osallistunut maatalouspuolen byrokratian purkuun, työryhmän toimintaan, ja täytyy sanoa, että sillä puolella työ on todella vaikeaa ja hankalaa. Haluttaisiin saada tuloksia aikaiseksi, mutta tilanne on hankala.

Itse tähän asiaan. Tuomioistuimessa tuomarinohjeena on, että ihminen on syytön, jos ei syylliseksi todeta, mutta me maanviljelijät saamme hyvin usein kokea sillä tavalla, että maanviljelijä on syyllinen, jollei häntä vahingossa syyttömäksi todeta. Muutama vuosi takaperin oli tilallamme valvonta, ja siinä kävi semmoinen homma, että minulla oli jäänyt ottamatta yhdeltä peltolohkolta väärinkäsityksen, tietämättömyyteni, vuoksi maanäyte. Se oli iso moka, siitä tuli iso moka, sillä se teetti töitä monta päivää: monena päivänä minä jouduin selittämään asiaa, siinä virkamiehet elystä lähettivät minulle monet paperit, oli valtava paperishow, joka maksoi varmasti hyvinkin paljon. Siitä tuli meille sanktio, 27 euroa muistaakseni. Mutta kuinka paljon maksoi sitten ely-keskukselle, valtiolle, tämän asian hoitaminen? Kuinka paljon vei meiltä voimia ja energiaa näitten asioiden hoitaminen?

Kiitos valiokunnalle tästä tekemästänne työstä. Meillä on todella paljon tämän asian kanssa vielä tehtävissä, mutta tämä on selvästi askel eteenpäin. Haluan ainakin viedä asioita oikeaan suuntaan.

1.44 **Reijo Hongisto ps:** Arvoisa rouva puhemies! Mietinnössään maa- ja metsätalousvaliokunta tuo selkeästi esille kantansa muun muassa tukien takaisinperintään. Voimassa olevan toimeenpanolain 31 §:n 2 momentin mukaan väärin perustein maksetun tuen takaisinperinnästä voidaan luopua, jos takaisin perittävä määrä on alle 100 euroa ilman korkoja tuensaajaa ja myönnettyä yksittäistä tukea kohden.

Valiokunta kävi pitkän keskustelun sanoista "voidaan luopua" ja päätyi siihen, että ilmaisu on epätarkka ja tulkinnanvarainen. Tämän takia valiokunta haluaa täsmentää ilmaisua ja ehdottaa lakia muutettavaksi niin, että sanat "takaisinperinnästä voidaan luopua" korvattaisiin sanoilla "takaisinperinnästä luovuttaisiin pääsääntöisesti" aina niissä tapauksissa, joissa alkuperäinen takaisin perittävä määrä on alle 100 euroa ilman korkoja tuensaajaa ja myönnettyä tukea kohden. Viljelijöiltä tulee jatkuvasti palautetta, että heiltä peritään takaisin 10, 20 euron maksuja. Jokainen ymmärtää, että tällainen laskun käsitteleminen ja lähettäminen viljelijälle maksaa yhteiskunnalle enemmän kuin laskun summa on, joten ei liene järkevää lähetellä tuollaisia laskuja viljelijöille ja maatalousyrittäjille.

On erinomaisen tärkeää, että lakiin kirjataan valiokunnan mietinnön mukaisesti lausuma, että takaisinperinnästä luovutaan pääsääntöisesti aina niissä tapauksissa, joissa perittävä summa on enintään 100 euroa. Näin takaisinperintää harkitsevan viranhaltijan ei tarvitse pohdiskella, mitä tekee esimerkiksi 65 euron suuruisella väärin perustein maksetulla tukisummalla. Selvä ja selkeä raja, 100 euroa, on jokaiselle helpompi ymmärtää. Tämä on erittäin hyvä uudistus valmisteilla olevaan lakiin.

1.46 **Satu Taavitsainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Hongiston innoittamana tässä nyt toivon, että tällaista samanlaista normien purkua ja takaisinperinnän kohtuullistamista tapahtuisi muun muassa toimeentulotuen osalta, jossa on hyvinkin pienistä euroista aina kyse näitten tukien myöntämisessä tai silloin, jos on väärin perustein myönnetty tai näin, elikkä tällaiset 100 euron kohtuullistamiset olisivat myös siellä suunnalla erittäin oikeudenmukaisia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2015 vp

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 41/2015 vp sisältyvien 1.-3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.